SMLOUVA NA SÍNAJI

Původ materiálu
Anna Lavická
Pořadí v lekci
25

Žalmy 81,10-11-Nesmíš mít cizího boha, nebudeš se klanět cizáckému bohu! Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě přivedl z egyptské země. Otevři svá ústa, naplním je.

liturgické čtení-Ex 19,3-11

- **KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:**

  smlouva –smlouva uzavřená s Hospodinem je velmi důležitý pojem starozákonní teologie. Ježíš v ustanovení VP také hovoří o smlouvě (1K 11,25), a tak pro společenství víry naznačuje, o co má věřícím v životě víry jít především. Pro starozákonní lid i pro křesťanské církve je smlouva nejen Boží nabídkou, ale i výzvou a pozváním do příběhu života víry, který se odehrává na tomto světě. Smlouva se týká každého člena společenství.

  Termín smlouvy je převzat z právního prostředí a naznačuje, že jde o odpovědnost každého jednotlivce uvnitř společenství. Jde o smlouvu Hospodinovu, a tedy jde o život víry každého jedince uvnitř společenství. Smlouva nevytváří privilegia pro některé obzvlášť nadané či oblíbené. Život v Izraeli se odehrává uvnitř společenství, zde má centrum. V jiných společenstvích – v jiných národech – nebyla garantem života společenství smlouva Hospodinova, nýbrž smlouva garantovaná vojvodou (vede vojenské voje – vojvoda) či králem, zabezpečovaná mocí, násilím a utužená strachem těch, kteří se obávali trestu z nedodržení královských požadavků. V příběhu o uzavření Hospodinovy smlouvy s lidem se nalézá základ pro pochopení vztahů, které mají v Izraeli panovat. Izrael nemá být státní církví, ani konfesním státem nebo královstvím, v němž král spojuje politickou i náboženskou moc. Král není původcem zákonů, zákony prostředkuje Mojžíš. Smlouva Hospodinova v žádném případě neuděluje privilegia nějaké aristokracii – pro Hospodina není oblíbených či obzvláště nadaných k organizování, zatímco jiní jsou od své přirozenosti nesvéprávní a méněcenní otroci či barbaři. V určitých obdobích židé a

křesťané zakládali náboženské (konfesní) státy, a křesťanství se stalo jediným povoleným, tj. státním náboženstvím. Ačkoli byly vytvořeny velké a fungující křesťanské státy, přesto docházelo nutně k porušení smlouvy Hospodinovy a k jejímu přetvoření na trestně-soudní systém mocensky zaštítěný, tj. s totalitními rysy. Byť by se vládcové označovali za „nejkřesťanštější panovníky", z „milosti boží" vládnoucí či za „služebníka služebníků". Z tohoto příběhu chápeme rozpaky některých moderních židovských a křesťanských myslitelů, jakmile židé nebo křesťané touží po konfesním státě nebo ho nabízejí jako správný model.

Smlouva Hospodinova nabízí život uvnitř společenství. Osamocený jedinec nemá šanci na přežití. Smlouva je výrazem svazků spojujících členy společenství. Vztah mezi izraelským Bohem a jeho lidem je vztahem smluvním, nikoli mocenským nebo právně-soudně-trestním. Vztah společenství k Bohu a Boha k lidu je však pochopitelný skrze skutečnost smlouvy, zde má svou logiku pojetí zbožnosti jako spravedlnosti, tj. správného vztahu k Bohu a lidem – i Ježíš označuje „správně zbožné", tj druhým sloužící za spravedlivé (Mt 25,37).

Vysvobození z Egypta dostává díky smlouvě jedinečný charakter. Hospodin ujišťuje lid, že s tímto vysvobozením smí počítat natrvalo, zachráněný lid je ke svému zvláštnímu poslání – stát se požehnáním (Gn 12,2-3).

Hebrejský termín „smlouva" lze přeložit jako dohoda, pakt. Uzavření smlouvy může doprovázet složitý rituál, nebo naopak jednoduchý úkon: oběť, jídlo, přísaha, podání ruky.

Vztahy mezi Božím lidem a Bohem jsou vyjádřeny pojmem smlouvy, a tak se tomuto pojmu dostává nesrovnatelného teologického významu. Celé izraelské náboženství vychází z předpokladu **smlouvy jako základního vztahu mezi Hospodinem a jeho vyvoleným lidem.** Již Abraham vstupuje ve smlouvu s Bohem (Gn 15). Hospodin obnovuje smlouvu s Izákem (Gn 26) i s Jákobem (Gn 28). Mojžíšovi se Hospodin představuje jako Bůh navazující na smlouvu: „Bůh otců, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův (Ex 3,5). Na Sínaji při vyjití z Egypta učinil Bůh otců smlouvu s Izraelem (Ex 19 a 24). Je-li lid věrný svým závazkům, dodržuje-li všechny Boží příkazy, prokáže mu Bůh náklonnost láskou, dobrotou, milostí, a tak dostojí své smlouvě. Bůh zůstane věrný. Bůh zůstává věrný, zato ale Izrael smlouvu nedodržuje. Neuposlechl svého Boha. Tak jako Mojžíšovi současníci, také Izrael neplní své poslání – být požehnáním pro druhé. Bůh zasahuje a trestá. Cílem trestu je očista lidu, aby se mohla uzavřít smlouva nová, psaná ne již na kamenných deskách, ale zapsaná v srdci proměněného lidu (Jr 31, 31-34 – nová

smlouva; Jr 32, 37-41 – nová bázeň – věčná smlouva). Obřezání srdce – nová smlouva je zaslíbená také v Dt 30,6).

Pojem smlouvy dovoluje pochopit skutečnost Boží lásky, spravedlnosti, milosti a spásy. Smlouva dovoluje vidět správně povahu člověka před tváří Hospodinovou: otevřenost vůči zaslíbení a bezbrannost vůči hříchu, nespravedlnosti. V tom spočívá jeho vyvolení, tj. povolání k pravdivému pohledu na lidskou situaci a výzva k přijetí požehnání, které se stává výzvou k zvláštnímu úkolu – být požehnáním pro druhé, tj. spravedlivým před Bohem a před lidmi. Např. Abraham slyší výzvu a zaslíbení (Gn l2,2-3) a vzápětí vidíme selhání – bezbrannost vůči nespravedlnosti (Gn 12,10-20), příběh Izákův vykazuje podobné rysy (zaslíbení: 26,1-5; bezbrannost 26,6-11), aj.

– **hora** je místem zvláště vyhrazeným pro Boží zjevení. Na hoře má Abraham obětovat svého syna (Gn 22,2), z hory lze nejlépe žehnat lidu (Ex 17,9nn). Oběti se původně konaly na horách (1 Sa 9,12nn), na výšině je umístěna truhla Boží (1 Sa 7,1). Také Zákon dal Bůh svému lidu na hoře, a to na Sínaji (Ex 19). Sínaj (či Choreb) s horou Sionem, kde je chrám, budou vždy **horou Boží** (Ex 3,1) a **horou svatou** (Ž 2,6; Iz 8,18; J 4,20). Proto také Matouš situuje důležité události Ježíšova příběhu na hory (Mt 5,1n; 17,1n; 28,16).

Slavnost pod horou Sínaj provázejí přírodní úkazy. Nechtějme si však vysvětlení zjednodušit – např. tím, že se jednalo o zemětřesení. Hospodin se neprojevuje skrze zemětřesení, jeho blízkost však pociťoval nejen lid, ale i země se zachvívá bázní před Hospodinem. Podobné obrazy známe z žalmů – hory se hýbou, stromy v lese tančí a řeky rukama tleskají – Ž 96; Ž 114 aj.

– **budete mi zvláštním vlastnictvím**, jako žádný lid, praví Hospodin o Izraeli. Izrael není o nic lepší než „pronárody“ země. Jeho výjimečnost záleží výlučně v Hospodinově vyvolení a v smlouvě, kterou s ním Hospodin uzavřel z pouhé milosti. Obrat „zvláštní vlastnictví“ označoval původně osobní majetek krále, jímž může jen on sám volně disponovat; takový majetek může být vyňat z pravomoci rodu, jen jedinec měl na něj právo. Jestliže Izrael je zvláštním vlastnictvím, pak to znamená, že je bezvýhradně dán k dispozici Hospodinu.

– **Mojžíš prostředkuje** Boží pokyny lidu a lid jeho prostřednictvím posílá své odpovědi Bohu. Lid má slyšet, že Mojžíš skutečně mluví s Bohem, ale přitom nesmí bez Božího rozkazu vystoupit na horu. Přístup k Bohu je vázán pravidly, která vydává Bůh sám. Jde tu o čistotu. Odtud je požadavek vyprání šatů a sexuální zdrženlivost – nepůjde o

extaticko-sexuální obřady plodnosti (kultu plodnosti podlehnou ti, kteří uctívají býka – zlaté tele Ex 32). Jen ten smí přistoupit k Bohu, kdo je schopen přijmout pro danou chvíli určitá pravidla a je ochoten se očistit. Zde není zdůvodňována závaznost askeze pro židovská či křesťanská společenství, v jiných textech, např. Ž 15 a 24 se počítá pouze s očistou – nápravou lidských vztahů jako s předpokladem pro setkání s Hospodinem.

– **příchod Hospodinův** je provázen otřesy hory, blesky a oblakem. Bůh nepřichází nenápadně, nelze ho přehlédnout. V jeho přítomnosti se vždy dějí rozhodující skutečnosti pro lidský život. Popis příchodu Hospodina – přítomnosti Boží má naznačit, že Boha nelze vidět, setkání s Bohem není estetický nebo extaticko-andělský zážitek mystiků. Setkání se svatostí Hospodinovou je pro smrtelníka zážitkem ohrožení – na hranici života a smrti – zážitkem, který s člověkem otřásá (podobně Iz 6) a očišťuje jeho srdce. Izrael prochází – řečeno obrazně – očištěním srdce – očištěním myšlení – aby mohl přijmout slova Hospodinova, tj. Desatero (Ex 20,1). Ježíš tuto starozákonní logiku nepopírá. I pro něho setkání s Hospodinovou svatostí vyvolává bázeň (hrůza a úzkost – Mk 14,33). Proto naopak blahoslaví čisté – tedy již očištěného srdce – ti Boha viděti budou (Mt 5,8)

– **Bůh vyhlásil...přikázání** (Ex 20,1) – dosl. **tato slova**. Nejde tedy o abstraktní vyhlášku, ale o **slovo Hospodinovo**, vyslovené v určité fázi příběhu spásy: na cestě z otroctví do země svobody. Z této souvislosti zřetelně vidíme, že bůh nechce Izrael Desaterem omezit či spoutat, ale zachovat na cestě ke skutečné svobodě. Desatero je deset směrnic, ukazujících ke svobodnému životu. (viz J.L.Lochman, Směrovky ke svobodě, Praha 1994)

– **zákon** – biblický zákon má pro nás trojí význam – jak to rozpoznala a formulovala reformace: 1. pedagogický a politický (vychovává k mravnímu jednání; tvoří základnu práva a tedy i předpoklady elementární spravedlnosti ve společnosti); 2. odhaluje, co je hřích a spoluvytváří svědomí; 3. dává věřícím pokyny, jak milovat Boha a bližního (viz Jan Kalvín, Instituce, P.Otter, Malá učebnice konfirmačního cvičení, Hradec Králové 1987, samizdat, s.46)

– v Desateru se setkáváme s formulacemi příkazů a zákazů formou, která je obvyklá i v jiných politických útvarech – zejm. v chetitské oblasti (J.Assmann, Kultura a paměť, Prostor 2002). Na právních stélách (sbírky právních výroků ještě neexistovaly ve formě právních kodexů, tehdy měli k dispozici klínopisné tabulky, stély nebo svitky).
V právních výrocích starého Předního Orientu se setkáváme s právními normami kazuistickými, tj. vycházejícími z jednotlivých konkrétních případů. Slova (přikázání)

Desatera jsou formulována tzv. apodikticky, tj. obecně. Slova jsou pochopena jako bezpodmínečně platné směrnice – tak jsou formulovány např. charty lidských práv nebo ústavní preambule jednotlivých států, podobného charakteru jsou Čtyři pražské artikuly. V denním životě vycházel také Izrael z kazuistického práva staroorientálního (sr Ex 21-23), měl se však na právní problematiku dívat očima Desatera – ústavou vázanou na smlouvu s Hospodinem. Desatero není směrnicí jen pro bohoslužebný život Izraele, ale i pro všední den – tedy pro správný vztah k Bohu i k bližnímu. Předřazení Desatera kazuistickému právu vysvětluje, proč je možné kazuistické právo interpretovat nově – proto se liší jednotlivá nařízení z „Knihy smlouvy“ v Ex (21-23) a v Dt (tematicky odpovídající zákony – Dt neopisuje z Ex, a Ex neopisuje z Dt) . Proto zákon lze nově formulovat – není to nezměnitelný, božský výtvor či dokonalá dogmatická formule.

V SZ nalezneme ovšem ještě další Desatera (Ž 15; Ex 34,10-26 aj.). Nejde tedy o výjimečnost Izraele, že by měl na rozdíl od ostatních národů apodiktické právo (různá obecná desatera), to měli i jiní. Specifičnost spočívá: 1. ve zvěsti jednotlivých směrovek Desatera 2. a v zařazení Deseti slov do kontextu smlouvy, tj. předřazení Desatera všem ostatním nařízením – všechna ostatní nařízení bohoslužebná i týkající se všedního (profánního) života mají být interpretována směrovkami Desatera – konkretizována tak, aby v případě 4 . přikázání člověk nebyl svázán předpisy, ale byl pánem soboty a chválil Hospodina.

Označení Desatero či Dekalog (=deset slov) bylo oddílu dáno pod vlivem Ex 34,28 a Dt 4,13, kde se mluví o deseti přikázáních na dvou deskách.

ÚSKALÍ TEXTU

– vymezení prostoru – pod trestem smrti se nám zdá velmi přísným opatřením. Ale člověk skutečně nemůže to, co může Bůh. Každý, kdo se chce rovnat bohu, přesvědčí se naprosto nesmlouvavě, že to nejde. Jen zaslíbení ukazují, že mu budeme podobni – jednou (1J 3, 1-3).

– **očišťování před náboženským obřadem** bylo běžnou a nutnou náboženskou zvyklostí – to popisuje pro jednotlivé případy kniha Lv. Věřící nesměli jíst nečistá zvířata, stýkat se s nečistými předměty či lidmi. Ježíš do značné míry dodržoval očistné příkazy, ale učil svobodě, že v případě nouze je možné a nutné je přestoupit – člověk je pánem

soboty a nikoli sobota pánem člověka. Proto také učí, že neznečišťuje to, co vchází do úst (nečistá zvířata), ale co vychází z úst – vyjádření, slova. Očišťování před horou Sínaj tedy spadá do tehdejších představ, jak se připravit na Boží přítomnost. Dětem můžete říci, že je to něco podobného, jako když ony na chvíli ztichnou, dávají pozor – to je jejich příprava na zvěstování, nikoli, že jsou nějak oblečeny, umyty atd.

– vznik Desatera nelze spolehlivě určit. Ve staré a středověké církvi se pochybovalo, že autorem je Mojžíš a že Desatero je směrnicí izraelského života od prvopočátku. Kritické bádání minulého století dospělo k názoru, že Desatero vzniklo později, nejspíše někdy v době králů pod vlivem proroků. Nejnovější nálezy a nová pečlivá zkoumání však umožnily nový pohled na izraelské společenství, a tím i na vznik Desatera. Rozvoj Izraele, jeho odpor proti kenaánskému přírodnímu náboženství po usazení v zemi by byly nepochopitelné bez velkého duchovního počátečního impulsu. Jádrem izraelského sakrálního svazu byly kmeny, které měly duchovní kvality. Jejich Bůh nebyl vázán na místo, byl s nimi v úzkém společenství. Smlouva hrála od počátku ústřední roli. Není proto důvodu pochybovat o tom, že Desatero nebo Dvanáctero – ovšem ve stručnější podobě – patřilo neodlučně k počátkům Izraele. Desatero jako interpretační klíč zákonů je směrodatné právě proto, že je spojeno se smlouvou. To je důležitější zjištění než to, v které době vzniklo – i toto můžete zdůraznit starším dětem konfirmačního věku.

Jako celek je Desatero ve Starém zákoně zapsáno v Ex 20,1-17 a Dt 5,6-21. Obě podání se v podstatě shodují. Odchylky jsou dokladem, že každé z obou podání náleželo jinému tradičnímu okruhu, že bylo textem užívaným na různých místech a v různých dobách izraelského společenství. Dá se zhruba říci, že Ex 30 zachycuje jeruzalémskou a Dt 5 severoizraelskou tradici.

– na čtvrtém přikázání (den odpočinutí) můžete vysvětlit, jak obtížně se formálně dělí Desatero na dvě desky, protože přikázání se týká svěcení sedmého dne. Zbožnost Izraele má dvě ohniska: vztah k Bohu i člověku. Ve čtvrté výzvě jde o chválení Hospodina a zároveň máme před sebou směrovku, která má důsledky pro všední život člověka, a dokonce i pro vztah člověka k domácím zvířatům, i ta mají odpočívat.

POMŮCKY Obrázek kamenných desek s Desaterem, různá výtvarná zpracování Desatera, ukázky zákonů, církevní řády – můžeme přečíst ukázku; pravidla oblíbené společenské hry.

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

Otázka pro mladší a střední školní věk

– proč jsou na silnicích dopravní značky? Nestačilo by zesílit stav dopravní policie – na každé ulici a v každé vesnici jeden řídící strážník? Autoškola uzavírá s řidiči také svého druhu smlouvu a po vyučení základním pravidlům předpokládá, že se budou samostatně jezdit již bez učitele a využijí přitom pravidel, s nimiž se seznámili.

Otázka pro starší školní věk

– slyšeli jste o dětském parlamentu? o chartě lidských práv? K čemu by vás mohla vést spolupráce s dětským parlamentem: naučíte se bránit proti nespravedlnosti některých starších spolužáků a dospělých; začnete rozhodovat o tom, co se máte učit ve škole – nebo o tom mají rozhodovat učitelé; připadne vám jako samozřejmost, že se zastanete slabšího, kterému někdo křivdí; budete mít bezplatný přístup na internet?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Izrael je na cestě z egyptského otroctví ke svobodě a spravedlivému společenství – Izrael se stále učí svobodě – „Boží" směrovky ukazují cestu – dospělí se stále učí – učení není jen výsadou dětí – popř. můžete vyprávět podle dějepravy Milana Hájka, úloha č. 28.

I. Motivace

II. Izraelci pod horou Sínaj

III. Hospodinův vzkaz: uzavřu s vámi smlouvu

IV. Pokyny pro lid a jeho přípravu

V. Dvě kamenné desky – deset směrovek ke svobodě

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk

Smlouva a zákony jsou důležité pro společenství Izraele, upozorněte na důležitost životních směrovek pro společenství – má strukturu Dvojpřikázání lásky – první deska učí jak milovat Boha (1.-4.) druhá deska učí milovat bližního (5-10) Desatero je věc veřejná, není to záležitost určená pro tajné spolky či zasvěcence tajných náboženských mystérií. Problém setkání s Boží přítomností můžete ilustrovat na Mojžíšovi, Jeremiášovi, ap.Pavlovi aj. – neprožívají harmonické pocity krásy, nejásají nad setkáním s něčím silnějším než jsou oni – brání se, odmítají poslání – zápasí s Hospodinem

I. Motivace

II. Bůh chce uzavřít smlouvu s člověkem

III. Potvrzení Mojžíšova prostřednictví

IV. Bůh připravuje lid na přijetí smlouvy

V. Setkání s Bohem není povznášející zážitek, ale rozpoznáním naší smrtelnosti, nedokonalosti a viny, a zároveň se stává pozváním ke zvěsti

VI. Zákon je milostivý Boží dar – deset směrovek ke svobodě

VII. Smlouvou tvoří Bůh z Izraele lid se zvláštním úkolem – být požehnáním pro druhé národy (Gn 12,3)
VIII. Podoba smlouvy: Desatero na dvou deskách – má strukturu Dvojpřikázání (milování Boha a bližního jako sebe samého) – je záležitostí veřejnou nikoliv jen soukromého prožívání

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Jezdíte na kole? Co by se stalo, kdybyste se rozhodli, že si nebudete všímat dopravních značek (např. Dej přednost v jízdě nebo Jednosměrná ulice)?– Asi byste špatně dopadli. Teď nemyslím na to, že by vás mohl policista uvidět a potrestat. Spíš na to, že byste mohli ublížit sobě nebo druhým. Proto existují dohodnutá pravidla silničního provozu, aby se jimi všichni řídili a tak bezpečně dojeli či došli k cíli své cesty. (Je možno použít po vyprávění jako „nastartování“ činnosti s pracovním listem č.25.)

II. BŮH CHCE UZAVŘÍT SMLOUVU S ČLOVĚKEM

Víte, co je to smlouva? To je dohoda, v níž se dvě nebo více stran zavazují, že budou dodržovat určitá pravidla. Například nájemní smlouva mezi majitelem a uživatelem bytu, manželská smlouva mezi mužem a ženou, kteří uzavírají sňatek, smlouvy o přátelství, spolupráci a neútočení mezi národy (NATO) nebo smlouva mezi klubem Rychlých šípů a Černých jezdců o tom, že už si nebudou dělat naschvály a budou spolu pouze čestně soupeřit. Smlouva se stvrzuje podpisem, podáním ruky, veřejným slibem (přísahou)... V dřívějších časech k tomu patřilo i společné jídlo. Smlouva je dobrá věc: chrání člověka, dává mu pocit jistoty a bezpečí, drží jej ve vztahu k druhým...Ale mohou být i smlouvy špatné, nevýhodné. Dobrá smlouva se pozná i podle toho, že se uzavírá bez nátlaku, dobrovolně.

Takovou smlouvu nabídl Hospodin svému lidu. Bylo to na cestě pouští, tři měsíce poté, co je Hospodin prostřednictvím Mojžíše vysvobodil z egyptského otroctví. Právě se utábořili pod horou Sínaj. Mojžíš na tu horu vystoupil a Hospodin tam k němu mluvil. Vyzval Mojžíše: „Připomeň Izraelcům, jak mocně a láskyplně jsem je vytrhl z egyptského sevření. A připomeň jim i můj slib, že takhle s nimi budu jednat i nadále, pokud mne budou chtít opravdově poslouchat a řídit se mým slovem.“ – Mojžíš nemeškal, sešel dolů a podrobně se vším Izraelce seznámil. Všichni jako jeden muž odpověděli, že o smlouvu s Bohem stojí: „Všechno, co nám uložil Hospodin, budeme dělat.“ To byla přísaha, to byl slib. (Stejná nabídka, že můžeme ve

svém životě počítat s Boží ochranou a pomocí, i stejné pozvání k možnosti orientovat se v tomto světě podle jeho Slova je určena i nám. Jak na to odpovídáme?)

III. BŮH ČEKÁ NA SVOBODNÉ ROZHODNUTÍ

Mojžíš byl takovou spojkou mezi Hospodinem a jeho lidem. Tak šel zase na horu a tlumočil Pánu Bohu odpověď Izraelců. Všimněte si, že Hospodin čekal na jejich odpověď. Nebylo to nařízení, které se musí bez řeči přijmout. Bůh čekal na jejich svobodné rozhodnutí. Tak je tomu dodnes. I od nás Pán Bůh čeká svobodné rozhodnutí, zda s ním vstoupíme do smlouvy, zda půjdeme životem spolu s ním, zda se budeme řídit podle jeho Slova, podle jeho vůle. To se netýká jen nějakého jednorázového slavnostního slibu, třeba při křtu nebo při konfirmaci). Týká se to našeho rozhodování a jednání v úplně všedním životě.

IV. NA PŘIJETÍ BOŽÍ SMLOUVY JE TŘEBA SE PŘIPRAVIT

Víte, že když se chystá svatba (což je vlastně smlouva mezi mužem a ženou, že chtějí žít spolu, mít se rádi, být si věrní...), je potřeba se ni připravit (svatební šaty, hostina, prstýnky), protože jde o důležitou záležitost. Tehdy u hory Sínaj dal Hospodin svému lidu také čas na přípravu; vstoupit do smlouvy s Hospodinem je přece důležitá událost. Mají si vyprat šaty – to byl tehdy běžný zvyk, jak dát najevo, že na člověku neulpívá nic, co jej pošpinilo, svíralo nebo oddělovalo od druhých.Také se nemají věnovat tomu, co obvykle dělají; mají očistit a napravit své vztahy s druhými. Tak se mají připravit na setkání s Hospodinem. – Je to něco podobného, jako když vy se zklidníte, třeba před modlitbou, přestanete se pošťuchovat a začnete víc dávat pozor – to je vaše příprava na setkání s Bohem a jeho Slovem; přitom ani tolik nezáleží na tom, jak jste oblečeni.

V. SETKÁNÍ S BOHEM NEMÁ ČLOVĚK VE VLASTNÍ REŽII

To bylo probuzení třetího dne! Nad izraelským ležením hřmělo a blýskalo se, hora Sínaj byla zahalena v hustém oblaku a nad tím vším zněl velmi pronikavý zvuk polnice. Lidé se třásli bázní, věděli, že Bůh je blízko. Mojžíš je vyvedl z tábora k úpatí hory a nařídil jim, aby se drželi v přesně vymezeném prostoru, jak mu to Hospodin přikázal. Pohrůžka trestem smrti pro toho, kdo by přestoupil zákaz, se vám možná jeví jako příliš přísná. Ale jde o to, že člověk prostě nemůže to, co může Bůh. Nemůžeme přistupovat k Bohu jako rovný k rovnému. Nemáme chtít Pána Boha „chytit“, sáhnout si na něho, zmanipulovat. Člověk má tady ve světě svůj vymezený prostor, který nemá chtít překročit. A když to zkouší, když se sápe na Boží místo,

tak to s ním špatně dopadne. To se týká jak jednotlivce, tak celé společnosti. Je to, jako když někde stojí tabulka s nápisem: Pozor, vysoké napětí. Nedotýkejte se! Pokud to člověk nerespektuje, špatně dopadne. Když Pán Bůh dává nám lidem takové zákazy, není to proto, aby nás omezoval, ale aby nás chránil. Pánu Bohu na nás záleží, on chce, abychom byli živi.

Setkání s Hospodinem se ovšem neděje jen jedním předepsaným způsobem, ani si je nemůžeme naplánovat podle svých představ. Někdy to může být i tak otřesně silný zážitek, jako tehdy u hory Sínaj. Zážitek, který až bolí, ale který nás otevře pro naslouchání Božímu Slovu.

VI. DESET SMĚROVEK KE SVOBODĚ

„Bůh vyhlásil všechna tato přikázání.“ (Pokud máte dostatek času, můžete si je připomenout.) Desatero, říkáme my.Tóra, říkají Židé. A obojí znamená dar smlouvy, kterou uzavřel Hospodin se svým lidem. Jeden z významů toho hebrejského slovíčka Tóra je ukazatel směru. Jako když se někoho ptáte na cestu a on ukáže rukou: „Tam, tamtudy vede správná cesta.“ Izraelci jsou na cestě z otroctví, které je svíralo a pohlcovalo, do země, kde budou moci svobodně vydechnout, kde najdou pevnou půdu pod nohama.– Už jste někdy šli rašeliništěm, třeba v Jeseníkách kolem Rejvízu? V rašeliništi člověk nemá pevnou půdu pod nohama. Člověk se boří stále hloub, půda ho neudrží.Proto tam jsou ukazatele, které vedou. A proto tam jsou na pilířích bezpečné lávky. Když jdete po nich, nebořítе se a bezpečně projdete rašeliništěm. Můžete se na ně spolehnout. Udrží vás. Kdybyste se však rozhodli, že se nebudete držet ukazatelů a půjdete si podle svého, kdo ví, jak byste dopadli nebo kam až byste zapadli…

Podobnými ukazateli dobrého směru životem je těch deset Božích přikázání. Nejsou to rozkazy přísného Boha, který trestá každé přešlápnutí. Jsou projevem Boží dobré vůle s námi, Božího zájmu o nás, Boží lásky k nám. Když tudy půjdete, dobře dojdete.

VII. DESATERO JE NA DVOU DESKÁCH: UČÍ, JAK MILOVAT BOHA A JAK MILOVAT BLIŽNÍHO

Každá společnost potřebuje mít a dodržovat určitá smluvená pravidla, aby mohla fungovat; u moderních států je to ústava. Společenství Božího lidu má dodržovat Hospodinovu smlouvu a řídit se podle Božích přikázání. Desatero ale není pravidlem, podle kterého se žije jen při bohoslužbách. Je pravidlem pro každodenní život a učí nás dobrému vztahu k Bohu a k bližním. Proto se tradičně zobrazuje na dvou deskách. Dá se ale také shrnout do tzv. Dvojpřikázání lásky: „Miluj Hospodina Boha svého celým srdcem svým, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako

sám sebe.“ Tak to kdysi shrnul Pán Ježíš. Když na tohle budeme pamatovat, nejen hlavou, ale hlavně srdcem, tak v životě nezabloudíme. A ještě budeme nápomocní druhým, aby se i oni mohli setkat s Bohem.

MODLITBA

Pane Bože, my často nerozumíme cestám, kterými nás vedeš. Prosíme, daruj nám důvěru, abychom se víc než na své pocity spolehli na to, že nás máš rád. Odtud ať se odvíjí celý náš život Pak na tom budeme dobře s tebou i s druhými. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- proč dodržujeme např. pravidla společenské hry? Děláme to rádi? (jsou to daná pravidla, která si nevymýšlíme my sami, a přece se jim rádi podřizujeme, přistoupíme na ně, zavážeme se, že budeme dodržovat smlouvu, aby hra měla smysl. Když někdo podvádí, tak to pěkně zkazí všem.)

-kdy spolu lidé uzavírají smlouvy, dohody?

– jsou potřebné smlouvy mezi státy?

– mají mít státy ústavu a zákony nebo by stačilo, kdyby v čele každé vlády stál vzdělaný a moudrý vládce?

– jsou nutné ve společnosti řády, předpisy a zákony? Proč?

– mají křesťané také řády a pravidla? Plní je? Mají církve ústavu, církevní zřízení?

– je důležité mít dobré zákony? Je lehké je tvořit? Dodržují lidé zákony?

– co víte o Desateru? Umíte přikázání zpaměti? Je lehké je dodržovat?

– znáte Dvojpřikázání lásky? Lze lásku přikázat? Lze násilím nebo rozkazem přinutit k důvěřování druhému? Lze k milování Boha přinutit rozkazem, nebo jde spíše o výzvu a nasměrování. Je výzva již vykonaným násilím? Vyhrožuje Ježíš nějakým trestem nebo pomstou během našeho života nebo po naší smrti? Víte, že křesťanští kněží v některých dobách strašili historkami a horory, posmrtnými tresty a trápením? Dělají to někteří křesťané ještě dnes? Je běžné v jiných náboženstvích, že se lidé bojí, aby nebyli za svoje chyby a zločiny potrestáni v příštím životě?

– znáte příklad nějakých špatných zákonů, které byly směrovkami k smrti, diskriminaci a likvidaci druhých (v některých náboženstvích – obětování dětí; v některých politických systémech: diskriminace určitých skupin; vyhlášení nadřazenosti jedné strany nad všemi ostatními; povolení jen jedné církve zemským zřízením nebo císařským patentem)

– co je to anarchie? Mají anarchisté také nějaká pravidla, která jsou pro ně závazná? Lze žít zcela bez pravidel?

Odkaz na pracovní list

25 Smlouva na Sinaji

25 Smlouva na Sinaji - st

Odkaz na píseň

Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou

Pán Bůh je síla má, všecka obrana má

Otče náš, milý Pane, dej nám Ducha svatého

Bůh je záštita má (SV23)

Není lepší na tom světě (EZ611)

Nové přikázání (SV364)

Cílová skupina

Starší školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 1

Biblický odkaz (kat)

Exodus 19,1–25

Exodus 20,1–17